

HAFTALIK GELİŞMELER (22-28 KASIM 2025)

TÜRKİYE

- Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mehmet Fatih Kacır, demir–çelikten otomotive, savunma sanayisinden kimyaya, gıdadan tekstile tüm sektörlerin rekabetçiliğine çarpan etkisi sunan fabrikalar yapan fabrikalar kimliğine sahip makine imalat sanayisinin ülkenin kalkınma yolculuğunda stratejik bir role sahip olduğunu ifade ederek, **"57 bini aşkın girişimde 500 binden fazla vatandaşımıza istihdam sağlayan makine sektörümüz, gerek üretim kapasitesi ve ürün kalitesiyle gerekse teknolojik yetkinliği, ihracat performansı ve yerlilik oranıyla son yıllarda üretim ekosistemimizi ileriye taşıyor."** değerlendirmesinde bulundu.

Geçen yıl 28 milyar doların üzerinde ihracat gerçekleştiren makine sektörünün, yüksek katma değerli ve teknoloji yoğun ürünleriyle, Türkiye'nin ihracat sepetini nitelik bakımından zenginleştirdiğini ve küresel pazarlardaki konumunu güçlendirdiğini aktaran Kacır, "Bu başarıların kalıcı ve sürdürülebilir olması, makine sektörümüzün küresel ligde zirveye oynaması vizyonuyla, sektörümüzün her daim yanında olmayı en temel vazifemiz olarak görüyoruz. **Makine sektörünün önünü açacak uygulamaları, yüksek katma değerli ve teknoloji odaklı üretimi teşvik edecek yeni nesil teşvik mekanizmalarını kararlılıkla devreye alıyoruz.**" dedi. Mehmet Fatih Kacır, Yatırım Taahhütlü Avans Kredisi Programı ile sektörde gerçekleştirilen yatırımlara uygun koşullarda finansman sağladıklarını belirterek, Merkez Bankasının 500 milyar lira kaynak tahsis ettiği programın sanayicilerden teveccüh gördüğünü dile getirdi.

- TÜİK'in açıkladığı verilere göre; **ekonomik güven endeksi Ekim ayında 98,2 iken, Kasım ayında %1,3 oranında artarak 99,5 oldu.**
- **Türkiye'nin ihracatı, Ekim'de geçen yılın aynı ayına göre %2 artarak 23 milyar 941 milyon dolar, ithalatı %7,2 yükselerek 31 milyar 521 milyon dolar olarak gerçekleşti. Dış ticaret açığı, ekimde geçen yılın aynı ayına göre %27,6 artarak 7 milyar 580 milyon dolara yükseldi.**
- Hazine ve Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından hazırlanan Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği, Resmi Gazete'de yayımlandı. **Yeniden değerlendirme oranı 2025 yılı için %25,49 olarak tespit edildi. Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, yeni yılda vergi ve harçları yeniden değerlendirme oranı yerine, enflasyon hedeflerini dikkate alarak daha düşük artırmak için çalıştıklarını belirtti.**
- Türkiye Gazetesi'nin haberine göre; **ilk sigorta giriş tarihi Ekim 2008 ve sonrası olanların emekli olduktan sonra çalışmaya devam etmeleri hâlinde emekli maaşları kesilecek.** Haberde, Ekim 2008 sonrası sigortalıların emekliliğe hak kazandıklarında ya emekli aylığını alıp çalışmayı bırakma ya da çalışmaya devam edip emekli maaşından vazgeçme yönünde tercih yapmak zorunda kalacakları aktarıldı.

Hizmet sektörü 53,1 ile 18 ayın zirvesine çıkarken, imalat tarafı 49,7'ye gerileyerek beş ayın en düşük seviyesini gördü.

- **Euro Bölgesi'nde düşen faizlere rağmen şirket kredilerde güçlü ivme yok.** Avrupa Merkez Bankası (ECB), Ekim 2025'e ilişkin şirket ve tüketici kredileri aylık değişimlerini yayımladı. Buna göre, **yıllık bazda Eylül'de %2,9 büyüyen şirket kredileri, Ekim'de de %2,9 artış kaydetti.** Tüketici kredileri ise 2024'ün aynı dönemine göre %2,8 arttı. Öte yandan, ECB, Euro Bölgesi'nde mevduat faizini Haziran 2024'ten bu yana 8 kez düşürdükten sonra Temmuz, Eylül ve Ekim aylarında indirimlere ara vermişti. **ECB'nin 18 Aralık'ta gerçekleştirilecek Para Politikası Kurulu toplantısı yatırımcıların odağında olacak. Bankanın bu toplantıda faizleri sabit tutması bekleniyor.** ECB, ekonominin sağlıklı işlemesi için %2'lik enflasyon hedefliyor.
- **AB önümüzdeki üç yıllık uzay harcamalarını %30 artırarak 22,1 milyar dolara çıkarmaya karar verdi.** Avrupa Uzay Ajansı (ESA) ve 23 üye ülkesi Bremen'de gelecekteki yatırımlar hakkında müzakereler için Bremen'de bir araya geldi ve **uzay yarışında hızla ilerleyen ABD, Çin ve özel şirketlerle rekabet edebilmek için önümüzdeki üç yıl içinde uzay harcamalarını yaklaşık %30 artırarak 22,1 milyar euroya çıkarmayı kararlaştırdı.** ESA, 23 üye ülkesinden fırlatma, uydu ve diğer araştırma programlarını finanse etmek amacıyla 2023-2025 dönemindeki 16,9 milyar euroluk bütçeyi, gelecek üç yıl için yaklaşık 22 milyar euroya yükseltmelerini talep etmişti. ESA Genel Direktörü Josef Aschbacher, Bremen'de iki gün süren bakanlar toplantısı sonrasında düzenlediği basın toplantısında, 50 yıllık geçmişe sahip ajansın üye devletlerinin ilk kez bu talebi karşılamış olduğunu hatırlattı. Aschbacher, anlaşmanın hızla büyüyen ekonomik bir sektör olan uzayın önemini, ayrıca güvenlik ve savunma alanındaki rolünü vurguladığını söyledi.

ALMANYA

- Ekonomi Araştırma Enstitüsü (Ifo) verilerine göre; Ekim'de 2,2 puan olan Sanayi İhracat Beklenti Endeksi, Kasım'da 5,6 puan azalarak eksi 3,4'e indi. Ifo Anketler Merkezi Müdürü Klaus Wohlrabe, söz konusu düşüşe ilişkin, **"Aylardır ihracat sektöründe neredeyse hiç hareketlilik yok. Hala sürdürülebilir bir toparlanma belirtisi yok."** ifadelerini kullandı.

Wohlrabe, **"Geçmişte Almanya, ihracat yoluyla krizlerden çıkabiliyordu. Artık bu mümkün değil. Uluslararası rekabet gücü zayıflıyor. Ekonomik modelimiz önemli bir yapısal baskı altında. Örneğin, Çin daha önce Almanya'dan tedarik ettiği malları giderek daha fazla kendisi üretiyor."** değerlendirmesinde bulundu. Analistler, bu düşüşü Çin ekonomisindeki yavaşlamaya ve daha önce Almanya'dan ithal edilen malların bu ülkede artan üretimine bağladı.

Söz konusu dönemde Almanya ile ABD arasındaki toplam ticaret hacmi ise %3,9 gerileyerek 184,7 milyar euro oldu. **Yılın ilk dokuz ayında, ABD'ye 112,7 milyar euro değerinde mal teslim edildi, bu rakam geçen yılın aynı dönemine göre %7,8 daha düşük. Ağustos ayından bu yana, AB'nin ABD'ye yaptığı ihracatın büyük kısmına %15'lik tek tip gümrük vergisi uygulanıyor ve bu oran önceki oranın birkaç katı seviyesinde.**

- VDMA'nın değerlendirmelerine göre; makine ihracatı gümrük tarifeleri ve zayıf küresel yatırımlar nedeniyle zorlanıyor. **Almanya'nın makine ihracatı, 2025'in ilk dokuz ayında yıllık bazda %3,1 düştü. ABD'ye yapılan ihracat ise %9,4 geriledi. Bu nedenle ABD'nin uyguladığı tarifelerin acilen yeniden müzakere edilmesi gerekiyor.**

VDMA, ABD'nin çelik ve alüminyum tarifelerinin Avrupa makinelerini olumsuz etkilediğini belirterek AB Komisyonu'na bu tarifelerin kaldırılması için güçlü bir tutum alma çağrısı yapıyor. Tarife listelerinin genişletilmesi halinde AB'den ABD'ye yapılan makine ihracatının

yaklaşık %56'sı yüksek ek vergilere tabi olacak. Bu durumun sektörün rekabet gücünü ve istihdamı tehdit ettiği vurgulanıyor.

Küresel pazarlarda karışık bir tablo ortaya çıkıyor. **Almanya'nın ikinci büyük ihracat pazarı olan Çin'de talep zayıf; yerel rekabet baskısı nedeniyle Ocak–Eylül döneminde Alman makine ihracatı Çin'e %8,8 düştü.** Euro Bölgesi'nde hafif ama kırılgan bir istikrar görülürken, ihracat hâlâ geçen yılın altında. AB genelinde düşüş %2,2 oldu.

Buna karşılık Mercosur ülkeleri ve Asean Bölgesi güçlü performans sergiledi. Mercosur'a ihracat %8, Asean'a ihracat %3,1 arttı. Şirketler satış pazarlarını çeşitlendirmek için Mercosur, Asean ve Hindistan'a daha fazla yöneliyor.

- Almanya, İsrail'in Gazze işgaline yönelik endişeler nedeniyle 8 Ağustos'ta uygulamaya koyduğu silah ihracat kısıtlamalarını "ateşkesin istikrara kavuştuğu" gerekçesiyle kaldırdı.
- Destatis'in açıkladığı verilere göre; **Alman ekonomisi bu yılın ikinci çeyreğinde %0,3 daraldı.** Çeyrek bazlı büyüme verileri incelendiğinde, Alman ekonomisinin geçtiğimiz yılın ikinci çeyreğinden bu yana ilk defa daraldığı görülüyor.
- **HCOB Flaş Almanya Bileşik PMI, Ekim ayındaki 53,9 seviyesinden Kasım 2025'te 52,1'e geriledi.** Bu, Mayıs 2023'ten bu yana en yüksek seviye ve 53,7'lik tahminlerin altında kaldı. Üretim sektöründeki daralma 6 ayın en düşük seviyesine gerilerken (48,4'e karşı 49,6), hizmet sektöründeki büyüme de yavaşladı (52,7'ye karşı 54,6). Ayrıca çıktı fiyatı enflasyon oranı Ekim ayındaki 8 aylık zirveden geriledi.
- IMF yayımladığı raporda, **Almanya Başbakanı Friedrich Merz'in milyarlarca euroluk borçla finanse edilen yatırım hamlesinin, ülkenin zayıflayan ekonomisini orta vadede düzeltmeye yetmeyeceğini söyledi ve dört yıldır büyüme kaydedemeyen Avrupa'nın en büyük ekonomisinin, Merz'in şimdiye kadar açıkladığından daha köklü bir revizyona ihtiyaç duyduğunu ifade etti.**

Rapora göre; **Almanya, gelişmiş ekonomilerden oluşan G7 grubunun son iki yıldır büyüme kaydedemeyen tek üyesi ve bu yıl yalnızca %0,2 gibi mütevazı bir büyüme bekleniyor.**

Öte yandan raporda hızlı nüfus yaşlanması ve düşük üretkenlik artışının da Almanya'da etkisini göstermeye başlayacağı belirtildi.

IMF, mevcut mali alanın ekonominin uzun vadeli üretim kapasitesini artırmak ve büyümeyi destekleyen yapısal reformlarla desteklenmesi için akıllıca kullanılması gerektiğini belirtti. Bunların, daha fazla inovasyon ve dijitalleşmeyi teşvik etmek, bürokrasiyi azaltmak, işgücü arzındaki kısıtlamaları azaltmak ve Avrupa ekonomik entegrasyonunu derinleştirmek için önlemler içerebileceğini belirttiler.

IMF, açığın 2027 yılına kadar GSYİH'nın yaklaşık %4'üne, borcun ise 2027 yılına kadar GSYİH'nın yaklaşık %68'ine yükselmesinin beklendiğini, bunun da G7 ekonomileri arasında hala en düşük seviye olduğunu belirtti.

- **Almanya, rakipleri öne geçerken inovasyon sıralamasında duraksıyor. Ülke, inovasyon sıralamasında 12. sırada yer alırken, ABD, İngiltere ve Fransa gibi rakipleri önemli kazanımlar elde ediyor.** Almanya sanayi derneği BDI ve danışmanlık şirketi Roland Berger tarafından

sunulan 2025 İnovasyon Göstergesi, Almanya'nın dijitalleşme ve biyoteknoloji de dahil olmak üzere gelecekteki teknolojilerde özellikle zayıf olduğunu ortaya koydu.

Temel bir sorun, Almanya'nın yurtiçindeki kurumsal araştırma ve geliştirme harcamalarının, özellikle dijitalleşme alanında, diğer ülkelere göre daha az dinamik bir şekilde artması ve bu alanda ABD ve Çin'in gerisinde kalması.

2005 yılından bu yana büyük ekonomilerin inovasyon kapasitesini analiz eden sıralamada, yine daha küçük ve oldukça uzmanlaşmış ülkeler başı çekiyor: İsviçre birinci, Singapur ikinci ve Danimarka üçüncü sırada.

Almanya, temel teknolojilerde genel olarak dördüncü sırada yer alıyor ve döngüsel ekonomi, yeni malzemeler ve yeni üretim teknolojileri de dahil olmak üzere yedi teknoloji alanının dördünde ilk beş arasında yer alıyor.

Ancak geleceğe yönelik önemli alanlarda Almanya geride kaldı: Dijital donanımda yedinci, dijital ağ oluşturmada onuncu ve biyoteknolojide ise ancak on beşinci sırada kendine yer buldu.

BDI Başkanı Peter Leibinger, "**Büyük düşünmeye cesaret etmeliyiz, yeni inovasyon dinamiklerini ateşlemenin tek yolu bu. 2040 yılına kadar bir füzyon reaktörü için ilk işlevsel prototipi hayata geçirmeyi veya yapay zekâ alanında endüstri lideri olmayı hedeflemeliyiz.**" dedi.

ABD

- ABD Çalışma İstatistikleri Bürosu yaptığı açıklamada, çekirdek toptan fiyatların Eylül ayında beklenenden daha az arttığını ve bunun boru hattı enflasyon baskılarında olası bir azalmaya işaret ettiğini bildirdi. **Üretici fiyat endeksi, Eylül ayında mevsimsellikten arındırılmış olarak %0,3 arttı ve Dow Jones konsensüs tahminine paralel seyretti.** Ancak, gıda ve enerji hariç tutulduğunda endeks, %0,2'lik tahminin altında kalarak sadece %0,1 arttı. Perakende satışları Eylül ayında %0,2 artarak %0,3'lük tahminin biraz altında kaldı. Ancak otomobil hariç satışlar tahmine paralel olarak %0,3 arttı.
- **ABD'de ilk kez işsizlik maaşı başvurusunda bulunanların sayısı ise geçen hafta sonunda 216 bine gerileyerek piyasa beklentilerinin altında gerçekleşti.** Fed'in yayımladığı, Amerikan ekonomisindeki mevcut duruma ilişkin değerlendirmelerin yer aldığı "Bej Kitap" raporu da ülkede ekonomik faaliyetin çok az değiştiğini gösterdi. Raporda, genel olarak tüketici harcamalarının daha da azaldığı, istihdamın hafif bir düşüş gösterdiği aktarıldı. Faiz indirim beklentilerinin artmasıyla ABD'nin 10 yıllık tahvil faizi %4'ün altına inerken, dolar endeksi %0,1 azalışla 99,5 seviyesinde seyreliyor. Altının onsu %0,3 düşüşle 4 bin 150 dolardan işlem görüyor. Brent petrolün varili de %0,5 kayıpla 62,1 dolarda seyreliyor.

DİĞER ÜLKELER

- **Çin'in Tayvan'a yönelik artan baskısı ve askeri tahkimat tehdidine karşı caydırıcılığı güçlendirmek amacıyla Tayvan yönetimi, 2026–2033 yılları için 40 milyar dolarlık ilave savunma bütçesi önerdiğini açıkladı.** Bu bütçeyle ada; füze, insansız hava araçları ve yeni hava savunma sistemi "T-Dome / T-Kubbe" gibi savunma sistemlerine yatırım yapmayı hedefliyor.

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

- 2025 yılı BM İklim Değişikliği Konferansı COP30 Brezilya'nın Belem kentinde 10–21 Kasım arasında gerçekleşti. Büyük beklentiler ile başlayan zirvede sera gazı emisyonlarına en çok sebep olan fosil yakıtların azaltımı konusunda anlaşmaya varılamaması ve somut adımlar atılamaması nedeniyle zirve başarısız olarak nitelendirildi. COP30'da öne çıkanlar:
 - Fosil yakıtların kademeli olarak terk edilmesini hedefleyen somut bir yol haritası ya da bağlayıcı adımlar üzerinde anlaşılamadı. Fosil yakıtları azaltmaya yönelik yol haritası planlanmasına rağmen, taahhütler ya gönüllü bırakıldı ya da ertelendi.
 - Bilgi bütünlüğü, dezenformasyonla mücadele ve bilimsel verilerin iklim politikalarına dayandırılması konusunda küresel bir mutabakat sağlandığı duyuruldu. Bu yönelim, iklim eylemlerinde "şeffaflık" temalı yeni bir dönemin kapısını araladı.
 - Zirvede, gelişmiş ülkelerin savunmasız bölgeler için iklim uyum fonlarını en az üç katına çıkarma taahhüdü verilerek finansmana dair olumlu adım atıldı.
- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Alparslan Bayraktar, **Dünya Bankası Avrupa ve Orta Asya Bölgesi Başkan Yardımcısı Antonella Bassani ile ilk etapta 6 milyar doları bulan bir finansman paketi için çalışmalara başlanması konusunda mutabık kaldıklarını söyledi.** Bakan Bayraktar'ın açıklamasına göre; söz konusu finansman, rüzgâr ve güneş enerjisi kurulu gücünde 2035 yılı için belirlenen 120 bin megavat hedefine ulaşmak için planlanan, yüksek voltajlı elektrik iletim yatırımlarında kullanılacak.
- Fransa Dış Ticaret Danışmanları Türkiye Komitesi, "Sürdürülebilir Etki: Türkiye'deki Fransız Firmaları ve Türk-Fransız Ortaklıklarının Ekonomik ve Sosyal Katkıları/ 2020–2024 Güncellemesi" başlıklı raporunu yayınladı. Rapora göre; Fransız ya da Fransız-Türk ortaklı şirketler Türkiye'de doğrudan 143 binden fazla kişiye istihdam sağlıyor. **Ülke genelinde 197 üretim tesisiyle faaliyet gösteren Fransız sermayeli ve ortaklı şirketler, Türkiye'yi rekabetçi bir üretim merkezi olarak konumlandırıyor. Bu şirketler Türkiye'de 2020–2024 döneminde 3,6 milyar euroluk yatırım gerçekleştirdi.** Raporda ayrıca önümüzdeki üç yılda Fransız şirketlerin Türkiye 5 milyar euroluk yeni yatırım yapmayı planladığı da vurgulandı.
- 2. Elektrokimyasal Enerji Teknolojileri Sempozyumu gerçekleşti. Sempozyumda konuşan Küresel H2 Era şirketinin Yönetim Kurulu Başkanı Çavuş, hidrojenin ekonomik ve teknolojik dönüşümün merkezi olduğunu belirterek, **"2035'e kadar küresel hidrojen pazarının 1 trilyon dolara ulaşması bekleniyor. Hidrojenin sadece enerji değil ulaşım, sanayi, tarım gibi sektörlerde kullanılan önemli bir unsur"** dedi. TMMOB Kimya Mühendisleri Odası Başkanı İbrahim Akyürek de Türkiye'nin enerji talebinin arttığını, enerji arz güvenliği için yeni teknolojilerin sisteme kazandırılması gerektiğini söyledi. Elektrokimyasal enerji teknolojilerinin yalnızca bilimsel bir araştırma konusu olmadığını, enerji arzında stratejik zorunluluk haline geldiğini belirten Akyürek, "Enerji dönüşümü yalnızca teknik bir mesele değil, aynı zamanda stratejik bir planlama, bütüncül bir vizyon ve disiplinler arasında bir yaklaşımı gerektiriyor." ifadesini kullandı.
- CATL ve Stellantis, **İspanya'nın Aragon bölgesinde toplam 4,1 milyar euroluk dev bir lityum-demir-fosfat batarya fabrikasının inşasına başladı.** Proje tamamlandığında yılda yaklaşık 50 GWh batarya üretilecek ve 4 bin kişiye istihdam sağlanacak. **Üretime 2026 sonu itibarıyla başlanmasının planlandığı fabrikanın tamamen yenilenebilir enerjiyle çalışacağı açıklandı.**

Bu yatırım, Avrupa'da elektrikli araç pazarının büyümesiyle birlikte kıtada batarya üretim kapasitesini artırmayı ve tedarik zincirini güçlendirmeyi hedefliyor.

- **Avrupa Parlamentosu, AB'nin ormansızlaşma ile bağlantılı ürünlere getirilen yeni titizlik kurallarını uygulamayı bir yıl ertelemeyi ve yükümlülükleri hafifletmeyi kabul etti.** Bu kararlar birlikte mikro ve küçük üreticiler için düzenli rapor verme zorunluluğu kaldırılırken, orta ve büyük ölçekli şirketler için de tedarik zincirinin her halkasını ayrı ayrı belgelemek yerine ilk defa piyasaya ürün sürenin beyanı yeterli sayılacak. Yasalaşan değişiklikler, 30 Aralık 2026'dan itibaren büyük şirketleri; 30 Haziran 2027'den itibaren ise küçük üreticileri kapsayacak.
- **Hydrogen Europe CEO'su Jorgo Chatzimarkakis, hidrojen teknolojilerinin Türkiye ile AB arasında hem enerji hem de diplomatik iş birliği için yeni bir kapı aralayabileceğini söyledi. Türkiye'nin yenilenebilir enerji potansiyeli, coğrafi konumu ve sanayi yapısı göz önüne alındığında, yeşil hidrojen üretimi ve Avrupa'ya ihracat için stratejik bir konumda olduğu vurgulandı.** Bu iş birliği, enerji dönüşümüne katkı sağlamanın yanında AB-Türkiye ilişkilerinde pragmatik bir köprü işlevi görebilir.
- **Avrupa Sayıştay'ının son raporuna göre; Avrupa Birliği (AB) ülkelerinden yalnızca dokuzu — Avusturya, Belçika, Çekya, Danimarka, Almanya, İtalya, Lüksemburg, Hollanda ve Slovenya — belediye atıkları ve ambalaj geri dönüşümü hedeflerini yakalama yolunda ilerliyor.** Denetçiler, depozito-iade sistemlerinin yeterince uygulanmadığını, kamu finansmanının yetersiz kaldığını ve plastik gibi ambalaj atıklarının yeniden kullanımının istenilen düzeye çıkmadığını belirtti. AB Komisyonu ve üye ülkelerin, geri dönüşüm endüstrisini canlandırmak ve döngüsel ekonomi hedeflerine ulaşmak için 2026'da yeni bir yasa çıkarma hazırlığında oldukları ifade edildi.

Kaynakça

www.cnbc.com; www.bbc.com ; www.aa.com.tr; www.bloomberght.com; tr.euronews.com;
www.iklimhaber.org; www.temizenerji.org; www.esa.int; www.tradingeconomics.com; www.ft.com;
www.bdnews24.com; www.straitstimes.com; www.ekonomim.com; www.reuters.com